

tmmob
makina mühendisleri odası

ODA RAPORU

ASANSÖRLERDE DURUM RAPORU

UYGULAMALAR VE YAPILMASI GEREKENLER

Revize Edilmiş Dördüncü Baskı

Hazırlayan

Emin KORAMAZ

Nisan 2012

Yayın No: MMO/586

tmmob
makina mühendisleri odası

Meşrutiyet Caddesi No: 19 Kat: 6-7-8
Tel: (0 312) 425 21 41 ♦ Faks: (0 312) 417 86 21
e-posta: mmo@mmo.org.tr
<http://www.mmo.org.tr>

YAYIN NO: MMO/586

ISBN: 978-605-01-0356-4

Bu yapıtın yayın hakkı Makina Mühendisleri Odası'na aittir. Kitabın hiçbir bölümü değiştirilemez. MMO'nun izni olmadan kitabın hiçbir bölümü elektronik, mekanik vb. yollarla kopya edilip kullanılamaz. Kaynak gösterilmek kaydı ile alıntı yapılabilir.

1. Baskı: Nisan 2006 / Ankara

4. Baskı: Nisan 2012 / Ankara

Baskı

Ankamat Matbaacılık San. Ltd. Şti
Tel: (0312) 394 54 94 -95

sunuş

Odamız uzmanlık alanlarımızla ilgili tüm dallarda olduğu gibi, iletim teknolojileri ve asansörler konusunda da geliştirici ve iyileştirici çalışmalara katkı ve katılımda bulunmayı önemli görevlerinden biri olarak görmektedir.

Odamız, bu alandaki yayın eksikliğini giderecek kitaplar yayınlamayı; etkinlik, seminer ve kurslar düzenleyerek gelişmeleri üyelerine aktarmayı sürdürmektedir. Düzenlediği kongre ve sempozyumlarda iletim ve asansör teknolojilerine ilişkin sektörün bütün ilgili kurum ve kuruluşlarını bir araya getiren Odamız, ilgili kesimlere önemli bir platform yaratmaktadır. Bu kapsamda, Asansör Sempozyumu sektörün sorunlarının, ilgili bütün taraflarının bulunduğu bir ortamda derli toplu ele alınması açısından ve sunduğu öneri ve açılımlar itibarıyla, sektör ve kamuoyuna hitap eden önemli bir etkinlik olmuştur.

Asansörler, tasarım aşamasından imalatına, imalatından bakım aşamasına, bakımından periyodik kontrol aşamasına kadar kontrol altında tutulması gereken düşey taşıma araçlarıdır. Bu aşamalar sağlıklı işlediğinde asansör kazaları ve asansör arızalarıyla karşılaşma riski en aza inecektir. İnsan hayatına konfor ve kolaylık sağlayan bir taşıma sistemi olan asansörlerde standart dışı ürün kullanılması veya bakımının yetkisiz ve ehil olmayan kişi ve firmalar tarafından yapılması sonucunda kazalar ve arızalar oluşabilmektedir.

Asansörlerle ilgili standart ve yönetmeliklerin amacı insanların ve/veya yüklerin taşınmasında kullanılan asansörlerin hizmete alındıktan sonra çevrenin, insanların ve canlıların sağlık ve güvenliğini tehdit etmeyecek şekilde kullanımlarını sağlamak üzere; işletilmesi, bakımı ve yıllık kontrolleri için uyulması gereken kuralları belirlemektir.

İlgili kamu, kurum ve kuruluşlarıyla ilişkiler ve asansörlere ilişkin yasal mevzuatın düzenlenmesi, çalışmalarımız arasında son derece önemli bir yer tutmaktadır. 18 Kasım 2008 tarih 27058 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, 5 Kasım 2011 tarih ve 28106 sayılı Resmi Gazete’de değişiklik yapılan, Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği’nin 10. maddesi, her asansörün yılda en az bir kez yıllık kontrolünü zorunlu kılmakta; asansörün emniyet ve işletme yönünden çalıştırılmasına engel bulunmadığının belirlenmesini istemektedir.

Bu noktadan hareketle, asansör kontrollerinin piyasalaştırılmadan, kamusal denetim yaklaşımı içerisinde yapılması gerekliliğini savunan Odamız, geçmiş deneyimlerinden de yararlanarak, Yönetmelik değişikliğinde yer alan koşulları sağlamış; yaptığı protokoller çerçevesinde kontrolleri yapmaya başlamıştır.

Asansörlerde mevcut durumun ortaya konduğu ve denetim eksikliğine vurgu yapan raporda, bu alandaki çalışma ve girişimlerimizin bir özetine; asansör denetimleri ile ilgili verilere ve sorunların çözümüne ilişkin önerilere yer verilmektedir. Odamız, bu raporda dile getirilen bütün çalışma, girişim ve öneriler doğrultusunda faaliyetlerini geliştirerek sürdürecektir.

Nisan 2012
TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

İçindekiler

1. GİRİŞ	1
2. İLGİLİ MEVZUAT	1
3. YETKİSİZ FİRMA SAYISI YETKİLİ FİRMA SAYISINDAN FAZLA.....	9
4. KAZALAR VE NEDENLERİ.....	10
5. TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI'NIN ÇALIŞMALARI.....	11
6. ÜLKEMİZDE DURUM, SAYISAL VERİLER	17
7. SONUÇ	23
8. NİHAİ ÇÖZÜM İÇİN YAPILMASI GEREKEN ÇALIŞMALAR.....	25
9. EKLER	29
95/216/EC Direktifi'nde Yer Alan 10 Güvenlik Kuralı	29
Asansör Kullanırken Dikkat Edilecek Hususlar	30
Yürüyen Merdivenler/Bantları Kullanırken Dikkat Edilecek Hususlar	33

1. GİRİŞ

Çağımızda yaşanan değişim ve gelişmelerle birlikte yaşamımızın değişmez parçası haline gelen çok çeşitli ihtiyaçlardan biri de asansörler olmuştur.

Güvenli, sağlıklı, çağdaş, planlı yapı ve kentlerin oluşumunda olduğu gibi asansör sistemlerinin de bilimsel, teknik proje ve uygulamalara gereksinimi vardır. Proje aşamasından uygulamaya ve periyodik kontrollere kadarki süreçlerde ilgili bakanlıklara, Odamıza, valiliklere, belediyelere ve kullanıcılara önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Sanayinin tamamı ve yaşamımızın önemli bir bölümünde iletim teknolojileri önemli bir yer tutuyor. Fabrikalardan depolara, şantiyelerden küçük işletme, konutlar ve iş merkezlerine dek, iletim ve kaldırma makinaları pek çok alanda yaygın olarak kullanılmaktadır. İletim teknolojilerindeki yeni gelişmeler, sanayileşme ve kentleşme alanındaki yeni gelişmelerle bağlantılı bir şekilde sürmektedir. Bu çerçevede enerji kullanımında ekonomiklik, konfor ve güvenlik faktörleri ön plana çıkmaktadır.

Ancak standartlara uygun üretim, rekabet koşulları, AB Teknik Mevzuat uyum süreci, standartların uyumlaştırılması gibi konularda büyük bir dağınıklığın yaşandığı da görülmektedir.

Bu açıdan Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TSE, Meslek Odaları, üretici firmalar, mühendisler ve ilgili diğer kuruluşların denetimlerinin yaygın ve etkin kılınmasının gerek can ve mal güvenliği, gerekse haksız rekabeti önlemek açısından önemi bugün de sürmektedir.

2. İLGİLİ MEVZUAT

Ülkemizde asansörlerin projelendirilmesi, montajı ve bakımı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) tarafından 20.12.1995 tarih ve 22499 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Asansör Yönetmeliği çerçevesinde yapılmaktaydı. Bu yönetmelik yerine, Bakanlık tarafından AB uyum sürecinde 15.02.2003 tarih ve 25021 sayılı Resmi Gazete’de yeni bir Asansör Yönetmeliği (95/16/AT) yayımlanmıştır. Bu yönetmelik, yayımı tarihinden itibaren 18 ay sonra yani 15.08.2004 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, uygulama 1 Mart 2005

tarihine kadar ertelenmiştir. Daha sonra 31.01.2007 tarih ve 26420 sayılı Resmi Gazete’de revize edilerek yeniden yayınlanmıştır. 95/16/AT Asansör Yönetmeliği 14.08.2009 tarih ve 27319 sayılı Resmi Gazete’de tekrar revize edilmiştir. Ayrıca Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği 18.11.2008 tarih ve 27058 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 05.11.2011 tarih ve 28106 sayılı Resmi Gazete’de revize edilmiştir.

Halen yürürlükte bulunan 95/16/AT sayılı Yönetmelik’te asansör imalat, montaj ve bakım süreçlerinde çalışan mühendislere yönelik açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

1995 tarihli Yönetmelik’te asansör imalat, montaj ve bakım firmalarının bir elektrik ve bir makina mühendisi istihdam etmesi ve bu firmaların Elektrik ve Makina Mühendisleri Odalarından Büro Tescil Belgesi alması zorunlu tutulmuşken, yürürlükteki yönetmeliklerde bu konular boşlukta bırakılmıştır.

Yeni yönetmeliklerde asansör avan ve uygulama projelerinin ilgisine göre elektrik ve makina mühendislerince çizileceği ve bu projelerin valilikler ve belediyelerde asansörlere işletme ruhsatı verilmesi aşamasında istenmesi ve imalat, montaj ve bakım firmalarının mühendis istihdamı konusunda herhangi bir açıklık getirilmemektedir. Odamız bu konuyla ilgili görüş, öneri ve çekincelerini birçok kez yazılı ve sözlü olarak Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’na iletmıştır. Bakanlık yetkilileri ise 95/16/AT yönetmeliğinde bir revizyon yapılmış ve bu yönetmeliğin yanı sıra asansör uygulamaları konusunda ulusal düzenlemelerimizi belirleyecek “Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği” yayımlanmıştır.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nca 01.09.2009 tarih ve 27336 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak kurulan Asansör Teknik Komitesi (ASTEK), sektörel düzenlemelere ilişkin çalışmalar yürütmekte olup, Odamız da bu Komitenin üyesidir. ASTEK’te söz konusu düzenlemelere ilişkin iki ayrı alt çalışma grubu oluşturulmuştur. Odamız ve Elektrik Mühendisleri Odası bu iki çalışma grubunda temsilci bulundurmakta ve çalışmalara aktif olarak katılmaktadır. 95/16/AT Direktifinin Türkçe’ye çevrilerek uyarlanması alt çalışma grubu çalışmaları, asansör derneklerinin koordinatörlüğünde ve Odamızın da katkılarıyla büyük ölçüde tamamlanmış ve Direktif, Türkçe’ye birebir tercüme edilerek 31.01.2007 tarih ve 26420 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış, 14.08.2009 tarih ve 27319 sayılı Resmi Gazete’de revize edilmiştir.

Ancak ulusal bir mevzuat olan ve tüm AB ülkelerinde benzerleri bulunan Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği üzerinde ortak bir görüşe ulaşılamadan ilgili Bakanlık tarafından yayımlanmıştır.

Bazı çevreler olaya ticari boyutta yaklaşmakta, asansör firmalarında mühendis çalıştırılmasına ve Mühendis Odalarının mesleki denetim süreçlerinde yer almasına şiddetle karşı çıkmaktadırlar. Yönetmeliğin avan ve tatbikat projeleri ile ilgili hükümleri iptal edilmiş, bina bütününe bir parçası olan ve yanlış uygulamaların sonuçlarını insan yaşamıyla ödediğimiz asansör tesisleri yapı denetim süreçlerinden kaçırılmaya çalışılmış, işletme ruhsatı aşamasında sadece firmanın düzenleyeceği AT uygunluk beyanı yeterli sayılmıştır.

Bilim, mühendislik ve kamu denetimini dışlayan böylesi bir düzenleme, asansörler konusunda denetim eksikliğinden kaynaklı can ve mal kayıpları ile standart dışı uygulamaları daha da artıracak gibi ulusal asansör sanayimizi de baltalayarak, sektörde hizmet veren yüzlerce mühendisin işten çıkarılmasına sebep olmuştur.

Makina Mühendisleri Odası olarak böylesi bir yağma düzenine izin vermeyeceğimizi ve bu doğrultuda tüm örgütsel gücümüzü seferber edeceğimizi burada belirtmek isteriz.

Sektörle ilgili kalıcı ve sürekli çalışmaların gerçekleştirilmesi amacıyla kurulan Asansör Teknik Komitesi'nin çalışmalarının işlevsel kılınması gerekmektedir. Komitede yer alan TMMOB Makina Mühendisleri Odası ve Elektrik Mühendisleri Odası tarafından hazırlanan "Asansör Tesis, İşletme ve Bakım Yönetmeliği"nin yayımlanmaması, asansör sektöründe işletme ve bakım süreçlerinde başıboşluğa neden olmakta, mevcut dağınıklığı ve haksız rekabet ortamını daha da artırmaktadır. Bu durum güvenliği de olumsuz etkilemektedir.

Ülkemizde 150 bine yakın CE işareti olmayan asansör vardır. Yaklaşık 10 milyon vatandaşımız her gün bu asansörleri kullanmaktadır. Bu durum ve asansör kontrollerine ilişkin sonraki bölümlerde yer alan veriler, vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini doğrudan etkilemektedir.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği'nin makina ve elektrik mühendislerine aktif rol vererek, meslek odalarına mesleki denetim ortamı yaratacak şekilde ivedilikle revize edilmesi gerekmektedir.

Öte yandan 17.01.2002 tarih ve 24643 sayılı Resmi Gazete’de “Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik” yayımlanmıştır. Ancak yaygın piyasaya gözetimi ve denetimi ortamının ilgili Bakanlık’ça etkin bir şekilde sağlanması gerekmektedir. Zira asansör ve yürüyen merdiven sektöründe ürünlerin piyasaya arzı ve dağıtım aşamasında veya ürünler piyasada iken ilgili teknik düzenlemelere uygunluk ve güvenliğine ilişkin boşluklar mevcuttur.

Bu noktada Piyasa Denetim ve Gözetimi’ne ilişkin idari düzenlemeler ilgili Bakanlık’ça ivedi olarak gerçekleştirilmeli, bu çerçevede ülke genelinde yaygın bir örgütlenme altyapısı bulunan TMMOB Makina ve Elektrik Mühendisleri Odalarının yetkili kılınması, asansörlerin yılda bir periyodik kontrollerinin yapılmasına yönelik idari düzenlemeler yine Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği kapsamında ivedilikle gerçekleştirilmelidir.

Asansörler, kaldırma iletme makinaları içinde son derece emniyetli bir taşıma aracı olmak zorundadır. İnsan sağlığı ve can güvenliğini doğrudan etkileyen ürün grupları içerisinde yer alması nedeniyle asansörler, imalat ve satış aşamalarında ülkemizde zorunlu standartlar kapsamında çıkarılmıştır. Aynı şekilde asansörler AB ülkelerinde de riskli ürün grubu listesinde yer alarak, CE işareti kontrollü olarak işletmeye alınmaktadır.

Madde 8- CE uygunluk işaretine ilişkin hususlar”ın (2) bendinde,

“CE uygunluk işareti, (...) her asansör kabinine açıkça ve görülebilir şekilde, (...) güvenlik aksamının her birine, eğer mümkün değilse güvenlik aksamına ayrılmayacak biçimde takılan bir etiketin üzerine iliştilir”

denilmekte ve ayrıca usulsüz uygulamalara ilişkin yaptırımlar belirtilmektedir.

Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği’ndeki bakım, bina sorumlusu ve yıllık kontrollere ilişkin bazı önemli hususlar ise şunlardır:

“MADDE 6-Bakım;

(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki asansörlerin kullanılması esnasında, can ve mal güvenliğini teminen sürekli kontrol altında tutulabilmesi için;

a) Asansörü monte eden veya onun yetkili servisi, monte edilen asansör için garanti süresi boyunca aylık bakım ve servis hizmetlerini vermek zorundadır. Garanti süresi içinde bina sorumlusu ile asansörü monte eden veya onun yetkili servisi arasında aylık bakım ve servis hizmetleri sözleşmesi yapılması zorunludur.

b) Bina sorumlusu garanti süresinin bitiminden sonra asansörü monte eden veya onun yetkili servisiyle veya bir başka asansör monte eden veya onun yetkili servisiyle aylık bakım ve servis hizmetleri sözleşmesi yapmak zorundadır.

c) Asansör monte edenle yetkili servisi arasında yapılacak olan yetkili servis sözleşmesi, montaj ve revizyon konuları hariç, sadece bakım ve servis konularını içerir.

ç) Asansör monte eden, yaptığı her tip ve özellikteki asansörün yedek parçalarını 10 (on) yıl süreyle temin etmek ve kendisince monte edilen asansöre aylık bakım ve servis hizmeti veren bir başka asansör monte edenin veya onun yetkili servisinin veya bina sorumlusunun bu konudaki talebini acilen ve normal piyasa koşullarında karşılamak zorundadır. Bununla birlikte asansör monte eden, kendi bilgi ve becerisini içeren ticari sırları saklı kalmak kaydıyla, yedek parçaların yanı sıra bakım hizmeti verilebilmesini temin eden diğer araç ve bilgileri de ilgililere sağlar. Asansörü monte eden, asansöre müdahale edilmesine engel olunması amacıyla çeşitli cihaz ve şifreleme yöntemlerini kullanmış ise, ilgili nin asansöre müdahale edebilmesi için gerekli tüm bilgi ve imkânı sağlamak zorundadır.”

“MADDE 7-Bakımın kapsamı;

(1) Can ve mal güvenliğinin devamını sağlamak için; asansörün ve tüm aksamalarının bakımı, bakım ve işletme kılavuzlarında yer alan talimatlara göre yapılmalıdır.

a) Bakım;

- 1) Yağlama ve temizlemeyi,
- 2) Kontrolleri,
- 3) Kurtarma çalışmalarını,
- 4) Ayarlama işlemlerini,

5) Kullanıma veya yıpranmaya bağlı olarak meydana gelebilen ve asansörün karakteristiklerini etkilemeyen bileşen onarımı veya değiştirilmesini, kapsar.

b) Bakım;

1) Yeni bileşenin karakteristikleri orijinali ile aynı olsa dahi makine, asansör kabini, kapısı, kontrol paneli, kılavuz ray gibi bir ana bileşenin veya güvenlik aksamının değiştirilmesini,

2) Asansörün yerinin değiştirilmesini,

3) Asansörün hız, taşıyabildiği yük v.b. gibi herhangi bir karakteristiğinin değiştirilmesi de dahil modernizasyonunu,

4) İtfaiye tarafından yapılan kurtarma çalışmalarını,

5) Asansör boşluğunun (kuyusunun) dış bölümlerinin temizlenmesini,

6) Asansör kabini iç kısmının temizlenmesini,

kapsamaz.”

“MADDE 8-Bakımla ilgili diğer hususlar;

(1) Bakımla ilgili diğer hususlar aşağıda belirtilmiştir.

a) Bakım yapan firmaca temin edilecek asansör bakım defteri, yapılacak kontrollerde görevliler tarafından incelenir. Bu defter asansörün varsa makine daire-sinde veya bina sorumlusunca kalıcı olarak muhafaza edilir. Her bakımdan sonra asansör bakımı ile ilgili yapılan bütün işlemler asansör bakım defterine işlenir. Bakım defterine işlenecek kayıtların bir nüshası bakım yapan firma tarafından da muhafaza edilecektir.

b) Bakım yapan firmalar, asansörlerin bakımını bu Yönetmeliğe uygun olarak yapacak olup, can ve mal güvenliği yönünden asansörün risk taşıması durumunda, bina sorumlusunu yazılı olarak bilgilendirir. Bilgilendirme yapıldıktan sonra bina sorumlusu, asansörün uygun hale getirilmesini sağlayacaktır. Bakım yapan firmanın yazılı ihtarına rağmen uygunsuzluk giderilmediği takdirde sorumluluk bina sorumlusuna ait olacaktır.

c) Bakım işini üstlenen firma, bakım sözleşmesi imzalanması akabinde söz konusu asansör için detaylı bir durum tespit raporu hazırlayıp, bina sorumlusuna verecektir.

ç) Bakım yapan firma, bakımını yaptığı asansörün durumu hakkında talep edilmesi halinde, ilgililere gerekli her türlü bilgiyi verecektir.

d) Bakımı yapan firma, bina sorumlusunun, iki kişiden az olmamak üzere asansör sayısını dikkate alarak belirleyeceği sayıda kişiye acil durumlarda kurtarma çalışması konusunda eğitim vermek zorundadır. Verilen bu eğitim bir tutanakla kayıt altına alınacaktır. Ayrıca kurtarma çalışmalarını içeren talimat, kurtarma çalışmasını yapacak olanların kolaylıkla görebilecekleri yerlerde muhafaza edilecektir. Bina sorumlusu, eğitim alan kişilerin değişmesi halinde yeni görevlilere eğitim verilmesini sağlayacaktır.

e) Bu Yönetmeliğin 7 nci maddesinin (b) bendinin (1), (2), (3) numaralı alt bentlerinde yer alan ve bakım çalışması olarak değerlendirilmeyen asansöre ait değişiklikler, herhangi bir asansör monte eden tarafından yerine getirilmelidir.

f) Asansör bakımı yapılırken, yürürlükte bulunan bakım ile ilgili standartlar dikkate alınmalıdır.

g) Bakım sözleşmelerinde bu Yönetmeliğe aykırı hususlar yer alamaz.”

“MADDE 9-Bina Sorumlusu; (Değişik: 5.11.2011 tarih 28106 sayılı RG.)

(1) Bina sorumlusu; asansörün bu Yönetmelik kurallarına uygun olarak güvenli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla ayda en az bir defa düzenli olarak bakımını yaptırmaktan ve kullanıcıların can ve mal güvenliğinin tam olarak sağlanması amacı ile gerek kullanım hatalarından, gerekse harici müdahalelerden meydana gelebilecek tehlikelerin önlenmesi için ilk yıllık kontrolünü, asansörün piyasaya arz edildiği tarih itibarıyla ilk yılın sonunda, devamında ise yılda en az bir kere yaptırmaktan sorumludur.”

“MADDE 10-Yıllık Kontrol (Değişik: 5.11.2011 tarih 28106 sayılı RG.)

(1) Asansörün piyasaya arz edildiği tarih itibarıyla ilk yılın sonunda, devamında ise yılda en az bir kere olmak üzere, her asansörün yıllık kontrolü yapının bağlı bulunduğu ilgili idare tarafından, A tipi muayene kuruluşuna yaptırılır.

(2) Yıllık kontrol faaliyetlerinin yürütülmesine yönelik A tipi muayene kuruluşunun belirlenmesi aşamasında, yapının bağlı bulunduğu ilgili idarece gerekli duyurular yapılır ve başvurular alınır.

(3) İlgili idarece alınacak başvurular neticesinde A tipi muayene kuruluşunun yeterliliği; sahip olduğu akreditasyonun kapsamı, periyodik kontrol ve muayene

konularını kapsayacak şekilde düzenlenmiş olan mesleki sorumluluk sigortasının uygunluğu, bünyesinde tam zamanlı olarak çalıştırdığı muayene şefi ve muayene personeli sayısı, periyodik kontrol ücreti ve periyodik kontrolde kullanılmak üzere hazır halde tutulan teçhizatın genel durumu gibi kriterler dikkate alınarak incelenir.

(4) Yapılan incelemeler neticesinde belirlenen A tipi muayene kuruluşu ve ilgili idare arasında imzalanacak görevlendirme sözleşmesi ile A tipi muayene kuruluşuna asansörlerde yıllık kontrol işi için yetki verilir ve kamuoyuna gerekli duyurular yapılır.

(5) A tipi muayene kuruluşu ile ilgili idare arasında imzalanacak olan protokolda öngörülen sözleşme süresi boyunca, A tipi muayene kuruluşunun akreditasyonunun ve mesleki sorumluluk sigortasının sürekliliği sağlanır.

(6) Mesleki sorumluluk sigortasının sürdürülmemesi, akreditasyonun askıya alınması veya iptal edilmesi durumlarında, ilgili idare tarafından A tipi muayene kuruluşunun yetkisine son verilir ve gerekli duyurular yapılır.

(7) Yıllık kontrol raporunun tanzim ettirilmesinin takibine ve yıllık kontrol ücretinin karşılanmasına dair sorumluluk, asansörün bulunduğu yapıdaki bina sorumlusuna aittir.

(8) Yıllık kontrol faaliyetleri kapsamında bina sorumlusundan talep edilecek yıllık kontrol ücreti, ilgili idare tarafından tespit ve ilan edilir.

(9) Yıllık kontrol, asansörün bakımını üstlenen asansör monte eden veya onun yetkili servisi nezaretinde gerçekleştirilir.

(10) Yıllık kontrol aşamasında asansörde oluşabilecek hasarların tazmini, A tipi muayene kuruluşunun mesleki sorumluluk sigortasından karşılanır.

(11) A tipi muayene kuruluşunca verilecek olan muayene raporu üç nüsha olarak tanzim edilir ve ilgili idarede, bakım yapan firmada ve bina sorumlusunda birer nüshası muhafaza edilir.

(12) Bina sorumlusunca yıllık kontrolüne izin verilmeyen asansör, A tipi muayene kuruluşu tarafından yapının bağlı bulunduğu ilgili idareye bildirilir ve yıllık kontrolü yaptırılıncaya kadar hizmet dışı bırakılması sağlanır.

(13) Yıllık kontrol neticesinde, asansörün çalışmasında can ve mal güvenliği açısından bir tehlike söz konusu ise, asansörün çalışmasına can ve mal güvenliği sağlanıncaya kadar izin verilmez. Buna rağmen, asansörün çalıştırılmasından bina sorumlusu sorumludur.

(14) Yıllık kontrolün yaptırılıp yaptırılmadığının denetiminden ilgili idare sorumludur.

(15) Asansörde meydana gelebilecek bir kaza sonrasında, yıllık kontrol tekrarlanır.

(16) Yıllık kontrol faaliyetine ilişkin istatistiki bilgiler ilgili idarece kayıt altına alınır ve Bakanlığa açık tutulur.”

Asansör Yönetmeliği'nin buraya aldığımız bölümleri aydınlatıcı ve uyarıcı mahiyettedir. Ancak ülkemizdeki genel duruma baktığımızda mevcut düzenleme ve uygulamaların yetersiz olduğu görülmektedir. Raporumuzun bundan sonraki bölümleri bu açıdan önemli gerçeklere işaret edecektir.

3. YETKİSİZ FİRMA SAYISI YETKİLİ FİRMA SAYISINDAN FAZLA

Ülkemizde kentleşme alanındaki dikey yapılaşma yönündeki gelişmelerle bağlantılı olarak konfor, ekonomiklik ve güvenlik faktörleri ön plana çıkmaktadır. Yapılaşma sürecinin vazgeçilmez bir aktörü olarak Asansör ve Yürüyen Merdiven sektörü bu faktörlerden doğrudan etkilenmektedir.

Asansör ve yürüyen merdiven sektörü yılda ortalama 25-30 bin asansör ile 1.400 yürüyen merdiven kurulumunun gerçekleştiği ve yaklaşık olarak 250 bin civarında asansörün işletme süreçlerinde gerçekleştirilen bakım ve onarımda kullanılan malzeme, cihaz ve ekipmanlarla birlikte yaklaşık 1 milyar dolarlık bir ekonomik hacme sahiptir.

Yürüyen merdivenlerin tamamına yakını ithaldir. Kurulumu gerçekleştirilen asansörlerin yaklaşık % 15'inin parçalarının tamamı ithal, yerli marka ile kurulumu gerçekleştirilen asansörlerin % 40'ı ise ithal komponentlerden oluşmaktadır.

Bu sektörde faaliyet gösteren yetkili firma sayısı yaklaşık 430 civarındadır. Herhangi bir yetki almadan, deyim yerindeyse korsan olarak çalışan firma sayısı ise yaklaşık 2 bin civarındadır.

Bu sektörde istihdam edilen Makina Mühendisi sayısı ise yaklaşık 750'dir.

4. KAZALAR VE NEDENLERİ

Asansörlerin denetimleri Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, valilikler ve belediyeler aracılığı ile yapılmaktadır. Tespit edilen eksiklikler sonucunda 1705 ve 765 sayılı yasalar ve diğer yasal mevzuatlar kapsamında idari ve mali işlem yapılmaktadır. Ancak buna rağmen gerek montaj ve gerekse de bakım hatalarından dolayı bazı kazalar olmaktadır.

Ülkemizdeki asansör tesislerinin büyük bir kısmını sürtünme tahrikli asansörler oluşturmaktadır. Bu tip asansörlerde asansörün aşağı ve yukarı yönde zaman zaman kontrolsüz hareketler sergilemesi sonucu kazalar olmaktadır. Bu kaza türü, frenlerin devre dışı kalması, balatalarının aşınması, tahrik gücünün yetersizliği ve kumanda sistemi arızalarından kaynaklanmaktadır.

Ayrıca,

- Kabin katta yokken kat kapısının açılması,
- Kapısız kabinlerde kabin hareket halinde iken kabin ve kuyu duvarı arasında sıkışmalar,
- Ara katlarda kabin içindeki mahsur kalan kişilerin kurtarma yönergelerine uyulmadan bilinçsiz bir şekilde kabinden çıkmaya çalışmaları veya çıkarılmaya çalışılmaları,
- Yangın veya deprem anlarında asansörde mahsur kalmalar,
- Kabinin kat seviyesinde bulunmaması nedeniyle asansöre giriş-çıkışta oluşan kazalar,
- Otomatik kapılı asansörlerde kapının, kullanıcıları giriş-çıkış sırasında sıkıştırması,
- Kabin içine konulan yüklerin dengeli konumlandırılmamış olması ve seyir halinde bu yüklerin kayması,
- Askı halatlarının zamanla aşınması,

- Aşırı yük tertibatının olmayışı nedeniyle fazla yük taşınmak istenmesi,
- Kabin karşı ağırlık tamponlarının olmaması,
- Korozyonların oluşması,
- Regülatör halatının elektriksel denetiminin olmaması,
- Kuyu içi elektrik tesisatının uygun olmaması,

vb. birçok olumsuzluklar tespit edilmiştir.

Kazalara ilişkin geniş anlamda istatistiksel bilgi alma olanağı ise bulunmamaktadır. Ancak kazalar oldukça yaygındır ve sıklıkla yaşanmaktadır.

5. TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI'NIN ÇALIŞMALARI

Asansörün tasarımından, imalatından, montaj, bakım, periyodik kontrol dahil tüm süreçlerde mühendislik hizmetlerinin verilmesi ve bu hizmetlerin de bu konuda özel eğitim almış, yeterliliği Odalarca belgelendirilmiş mühendislerce verilmesi gerektiği açıktır.

Hızla gelişen teknolojiye bağlı olarak mühendislerin ihtisaslaşması ve sadece yetkin olduğu konularda hizmet vermesi gerektiğini savunan Odamız, 12.02.2002 tarih ve 24638 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “TMMOB Makina Mühendisleri Odası Asansör Mühendis Yetkilendirme Yönetmeliği” uyarınca ülke genelinde eğitim kursları açarak ve kurslar sonrası yapmış olduğu sınavlar sonucunda başarılı olan mühendisleri belgelendirmektedir.

Bugüne değin Odamızca açılan kurslar sonucunda Asansör Avan Proje Hazırlama konusunda 5 bin 210, Asansör Uygulama konusunda ise 3 bin 212 üyemiz belgelendirilmiştir.

Odamız bir meslek odasına düşen görevlerin ve sorumlulukların bilinciyle mesleğimizin, üyelerimizin ve ülkemizin karşı karşıya bulunduğu sorunların çözümüne yönelik bir dizi etkinlik ve çalışma yapmaktadır. Kendi meslek alanından ve ülke gerçeklerinden yola çıkarak yaptığı çalışmalarda ortaya çıkan bilgi birikimini derleyerek birer kitap haline getiren Odamız; yayın faaliyetini asansör alanında da sürdürmektedir. Asansörlerle ilgili, “Asansör Avan ve Uy-

gulama Projeleri Hazırlama Teknik Esasları” ve “Asansörlerde Denetimsizlik” bunların başlıcaları arasında yer almaktadır.

Asansör sektörüne yönelik Odamız tarafından ilk olarak 15–18 Ekim 2003 tarihlerinde İletim Teknolojileri Kongresi gerçekleştirilmiş ve konunun tarafları bir araya gelerek sektörün sorunları tartışılmıştır. Kongrenin hemen ardından “İletim Teknolojileri Kongre ve Sergisi Bildiriler” kitabı yayımlanmıştır.

Odamız bu Kongreyi sürekli kılmayı kararlaştırmış ve bu kararın bir gereği olarak II. İletim Teknolojileri Kongre ve Sergisi’ni 27–29 Mayıs 2005 tarihinde gerçekleştirmiştir. Kongreyi, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, üniversiteler, kamu kurumları, sektör dernekleri ve sektörel dergiler olmak üzere 37 kurum ve kuruluş desteklemiştir. Kongre boyunca 7 oturumda 20 bildiri sunulmuş, 32 bildiriye içeren bildiriler kitabı katılımcılara dağıtılmıştır. Kongrede, Asansörlerde Ulusal Mevzuatın Düzenlenmesi ve Uygulama Çalışmaları konulu ve ilgili kesimlerin katıldığı bir panel de gerçekleştirilmiştir. Kongre süresince 120’si kayıtlı delege olmak üzere toplam 410 mühendis ve teknik eleman oturumlara katılmış, kurum ve ürün tanıtım masalarını ziyaret etmiştir.

İlkini 14–16 Nisan 2006 tarihinde ve EMO ile birlikte düzenlediğimiz Asansör Sempozyumu 2006 ise 120’si kayıtlı delege olmak üzere toplam 500 mühendis ve teknik elemanın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sürekliliğinin sağlanması amacıyla 23–25 Mayıs 2008 tarihinde ikincisi düzenlenen Sempozyum, 15 kurum ve kuruluş tarafından desteklenmiştir. Sempozyum boyunca 10 oturumda 34 bildiri, 3 poster bildiri sunumu, 1 panel, 2 çalıştay, 1 seminer yapılmış, ilköğretim çağındaki çocukların bilinçlendirilmesi amacıyla “asansör ve yürüyen merdivenlerin güvenli kullanımı” konusunda eğitim çalışması gerçekleştirilmiş ve “Asansör ve Yürüyen Merdivenlerin Güvenli Kullanımı” liselerarası poster yarışması düzenlenmiştir.

2010 yılında yine iki meslek odasının birlikteliği ile İzmir Fuar Alanı’nda düzenlenen Asansör Sempozyumu’na 603 kayıtlı delege ve 1.000’in üzerinde izleyici katılmış, sempozyum süresince 7 oturumda 27 bildiri sunumu, 1 panel, 3 çalıştay, 5 kurs ve çeşitli eğitim çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Oturumlarda asansör alanında bilimsel, teknik ve AR-GE kapsamında sektörel ve akademik çalışmaların yanı sıra mevzuat, eğitim ve uygulamaya ilişkin özgün bilgi ve deneyimlerin paylaşıldığı ortamlar yaratılmıştır.

Sempozyum kapsamında düzenlenen “Ülkemizde Asansörlerin Geleceği” başlıklı panelde; Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı), Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı), Makina Mühendisleri Odası, Elektrik Mühendisleri Odası ve Türkiye Asansör Platformu temsilcilerinin katılımıyla konu mevzuat, belgelendirme, denetim, gözetim, hukuk ve uygulamalar açısından ayrıntılı olarak tartışılmış, görüş ve öneriler üretilerek paylaşılmıştır.

Sempozyumda asansör uygulamalarına yönelik önemli tespitlerde bulunularak özellikle Asansör Yönetmeliği ile asansör ve yürüyen merdiven sektöründe işletme ve bakım süreçlerinde boşluk yaratıldığı, mevcut dağınıklık ile haksız rekabet ortamının daha da arttığı bu durumun da güvenliği ve konforu olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Bu olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına ve alanın yeniden düzenlenmesine hizmet edecek olan Asansör Tesis, İşletme ve Bakım Yönetmeliği'nin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayımlanması ve yönetmelikte elektrik ve makina mühendislerine aktif rol verilerek, meslek odalarına mesleki denetim ortamı yaratılması gerektiği önemle vurgulanmıştır.

Odamızca mevcut durumda kullanılan asansörlerin periyodik kontrollerinin yapılması için çeşitli belediyelerle protokoller yapılmış ve uzman üyelerimizce on binlerce asansörün periyodik kontrolleri yapılarak olası kazaların önüne geçilmiştir. Yapılan bu periyodik kontrollerde, daha önce değinildiği üzere asansörlerin büyük bir çoğunluğunda kuyu dibinin temiz olmadığı, kabin-karşı ağırlık tamponlarının olmadığı, korozyonların olduğu, regülatör halatının elektriksel denetiminin olmadığı, kuyu içi elektrik tesisatının uygun olmadığı, kabin altı tampon çarpma plakasının olmadığı v.b. gibi birçok olumsuzluklar tespit edilmiştir. Bu denetimlerde tespit edilen yanlış uygulamalar, fotoğraflı olarak Haziran 2003'te yayınlanan “Asansörlerde Denetimsizlik” kitabında toplanmıştır.

Öte yandan, AB Teknik Mevzuat uyum sürecinde meslek alanlarımızla ilgili birçok yasal düzenleme yapılmaktadır. Bu düzenlemelerin yapıldığı alanlardan biri de yüzlerce üyemizin çalıştığı asansör sektörüdür.

AB Teknik Mevzuatı uyum çerçevesinde yürürlüğe giren mevzuat gereği, Türkiye’de de ilgili ürünlere CE işaretleme zorunlu hale getirilmiştir. Ancak ülkemizde ulusal onaylanmış kuruluş oluşturma çalışmaları oldukça yavaş ilerlemektedir.

Yerli onaylanmış kuruluşumuzun olmamasının yarattığı sıkıntılar çeşitli sektörlerde yıllardır dile getirilmiş, üreticilerimiz uygunluk değerlendirme faaliyetlerini çok yüksek bedellerde AB test ve belgelendirme kuruluşlarına yaptırmak zorunda kalmış ve bu alandaki mühendislik hizmetleri yurt dışından satın alınmıştır.

Bu nedenle Odamız meslek alanlarımıza giren 6 konuda, asansörler, basit basınçlı kaplar, gaz yakan cihazlar, sıvı ve gaz yakıtlı sıcak su kazanları, basınçlı ekipmanlar ve makina emniyeti konularında, Onaylanmış Kuruluş olmak için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na başvurmuştur.

Bu kapsamda *Makina Mühendisleri Odası Asansör Kontrol Merkezi (AKM)*, tüm hazırlıkların ardından 27–30 Haziran 2006 tarihlerinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı adına Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) tarafından yapılan denetimi başarı ile tamamlamış ve Bakanlık Odamızın 95/16/AT (Avrupa Topluluğu) Asansör Yönetmeliği kapsamında Onaylanmış Kuruluş olarak atanması için AB Komisyonu'na bir rapor ile başvurmuştur. Başvuru, AB Komisyonu tarafından onaylanmış ve 19 Şubat 2008 tarihinde AB Resmi Sitesinde Odamızın 2022 No'lu Onaylanmış Kuruluş olarak atandığı duyurulmuştur. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından Resmi Gazete'de AB komisyonunca Onaylanmış Kuruluş olarak atanmasına ilişkin yayının yapılması ve Bakanlığın 6 Mayıs 2008 tarihli tebliği ile Oda Asansör Kontrol Merkezimiz ülkemizde faaliyette bulunmak üzere görevlendirilmiştir. Odamız böylece Asansör Yönetmeliği çerçevesinde Onaylanmış Kuruluş olarak çalışmalarına başlamıştır.

Merkezi İzmir'de bulunan Makina Mühendisleri Odası Asansör Kontrol Merkezi 95/16/AT Asansör Yönetmeliği kapsamında Modül B (Asansör AT Tip İncelemesi), Modül F (Asansör Son Muayene), Modül G (Birim Doğrulaması) ve Modül H' da (Tam Kalite Güvence) Asansörlere CE işaretlemesi yapmak üzere Avrupa Birliği ve Türkiye'de Onaylanmış Kuruluş olarak atanmış; Modül B, F, G kapsamında ise Türkiye'deki ilk ve yerli Onaylanmış Kuruluş olmuştur.

Böylelikle Odamız, ilgili modüllerde asansörlerin üretiminden nihai kullanımına kadar CE işaretlemesi yapmak üzere yetkilendirilmiştir.

Yaklaşık 1,5 yıllık bir bekleyişin sonunda Odamızın Onaylanmış Kuruluş olarak tanınması, ülkemiz adına sevindirici bir gelişmedir. Odamız uzun yıllardır asansör proje denetim ve onaylarından Asansör Mühendis Yetkilendirme ve Asansör

Avan Proje Hazırlama Mühendis Yetkilendirme Kurslarına ve asansörlerin gündelik yaşamda güvenli kullanımı için ilgili Belediyelerle yapılan protokoller ışığında kamu adına yürüttüğü denetimlere dek uzanan birikimini bu yetkilendirme ile bir üst düzeye sıçratmıştır.

Ülkemizdeki 30 Onaylanmış Kuruluştan biri olan Odamız, ülkemiz üreticilerinin yerli onaylanmış kuruluşlarla çalışma taleplerine yanıt verecek olmaktan mutluluk duymakta ve ülkemiz lehine olan bu gelişmeyi kamuoyu ile paylaşmaktadır.

Ülkemizdeki asansör üreticileri ürünlerini iç ve dış pazarlarda satmak istiyorlarsa CE işaretlemesi yapmak ve ilgili mevzuat gereği bu işaretlemeyi gerektiğinde belgelemek ve CE işaretinden doğan yükümlülükleri taşımak zorundalar. Bu belgeleri alsalar da almasalar da, CE işaretlemesi, üreticilerin AB direktiflerine uygun üretim yaptığını ve doğacak sorumlulukları peşinen kabul ettiğini beyanı anlamına gelmektedir. İşte firma ürününe koyduğu bu CE işaretini önce kendi açısından gerçekten uygunluk gösteriyor mu diye Odamızın bağımsız denetimine ve denetçilerinin Onayına açma seçeneğini kullanabilecektir. Ülkemizde genel olarak bir denetim sevmelik vardır. Ancak AB teknik mevzuat uyumuna giren konularda denetim süreçlerinin bir kaçı veya keyfiyeti olmayacaktır.

Böylelikle asansör sektörünün yabancı belgelendirme kuruluşlarına mahkumiyeti en aza indirilerek CE işaretlemesine ilişkin gerek ve yeter şartların en ekonomik ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

Asansör Kontrol Merkezi, TS EN ISO/IEC 17020 standardına göre akredite olmak üzere TÜRKAK'a başvurmuş, 11-13 Ekim 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen akreditasyon denetimleri sonucunda akreditasyon sertifikası 6 Aralık 2011 tarihinde düzenlenmiştir.

AKM yine TS EN ISO/IEC 17021 standardı kapsamında akreditasyon denetimi için çalışmalarına devam etmektedir.

Ayrıca Odamız, Asansör Mühendisliği uygulama alanlarını da içeren belgelendirme çalışmalarını TS EN ISO/IEC 17024 "Personel Belgelendirmesi Yapan Kuruluşlar İçin Genel Şartlar Standardı" kapsamında TÜRKAK'a akredite ettirmiştir. Odamız Personel Belgelendirme Kuruluşu'nu (PBK), bu kapsamda kurumsal bir kimlikle oluşturmuştur.

MMO PBK, Asansör Avan Proje Hazırlama ve Asansör alanları da dahil olmak üzere 12 kapsamda Mühendis Yeterlilik Belgesi vermektedir.

AKM tarafından asansör periyodik kontrol faaliyetlerinde görevlendirilmek üzere Oda bünyesinde çalışan teknik görevli ve üyelerimize çeşitli şubelerimizde düzenlenen 8 eğitimde 250 mühendis ile katılım sağlamış ve 200 mühendis görevlendirilmek üzere AKM bünyesinde kontrol mühendisi olarak yetkilendirilmiştir.

Tablo 1. Asansör Kontrol Mühendisi Yetkilendirme Eğitimleri

19-29 Aralık 2011	İzmir Şube (Katılım: Adana, Bursa, Denizli, Antalya, Edirne, Konya, Samsun, Trabzon, Diyarbakır, Gaziantep, Kocaeli, Mersin, Zonguldak, İzmir)
4 Ocak-8 Ocak 2012	İstanbul Şube (Katılım: İstanbul)
27 Ocak-05 Şubat 2012	İstanbul Şube (Katılım: İstanbul)
23 Ocak- 2 Şubat 2012	Eskişehir Şube (Katılım: Bursa, Gaziantep, Konya, Eskişehir, Ankara, Samsun, Trabzon)
1-6 Mart 2012	Ankara Şube (Katılım: Ankara, Konya, Zonguldak, Trabzon)
1-6 Mart 2012	Adana Şube (Katılım: Adana, Mersin, Gaziantep, Diyarbakır, Kayseri)
1-6 Mart 2012	Bursa Şube (Katılım: Bursa, Kocaeli, Edirne, Eskişehir)
5-10 Mart 2012	Antalya Şube (Katılım: Antalya, Samsun)
5-10 Mart 2012	Denizli Şube (Katılım: Denizli)

Oda bünyesinde kontrollerin ve raporların ortaklaştırılması amacıyla Oda Bilgi Yönetim Sistemi (OBYS) içinde yeni modül tanımlanarak, kontrollerde görev alan çalışanlarımızın kontroller sırasında rapor hazırlayabilmesi amacıyla sahada bilgisayar kullanabilme ve OBYS programına kayıt yapabilme olanağı sağlanmıştır.

Yine EMO ile eşzamanlı olarak 28.07.2011 tarih ve 28009 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği Makina Mühendisleri Odası Asansörlere Ait Makina Mühendisliği Hizmetleri Yönetmeliği” ile sektörde yer alan üyelerimiz çalışma alanının düzenlenmesi amaçlanmıştır.

6. ÜLKEMİZDE DURUM, SAYISAL VERİLER

Uygulamadaki Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği uyarınca asansörlerin işletmeye açılması, ruhsatlandırılması ve yıllık periyodik kontrollerinin yapılması yetkisi ilgili idarelere verilmiştir. Anılan Yönetmeliğin daha önce de belirtilen 10. maddesinde, *“kadrosunda yeterli sayıda Elektrik/Elektronik ve Makine Mühendisi bulunmayan Belediye veya Valilik veya ilgili kanunlar çerçevesinde yapı ruhsatı vermekle yetkilendirilen kurum ve kuruluşlar, yıllık kontrol işini, o asansörün yapımında görev almamış Yetkili Mühendislerle yaptırabilirler”* denilmektedir.

Buradan hareketle, bünyesinde yeterli teknik personel bulundurmayan, asansörlerin yıllık periyodik kontrollerini yapamayan bazı belediyeler ile Odamız arasında işbirliği protokolü düzenlenmiştir. Bu çerçevede Odamız tarafından eğitilmiş ve belgelendirilmiş mühendisler tarafından söz konusu kontroller bazı illerde yapılmaktadır.

1985’li yıllardan bugüne TMMOB Makina ve Elektrik Mühendisleri Odalarınca mevcut asansörlerin yıllık kontrollerinin yapılması için çeşitli belediyelerle protokol yapılmış ve uzman mühendislerce ülkemizde on binlerce asansörün periyodik kontrolleri yapılarak olası kazaların önüne geçilmiştir. Kontroller 2008-2009’a kıyasla 2010 ve 2011 yıllarında artmış olmasına karşın yine de sınırlı düzeydedir. Kontrollerin en yaygın olduğu 2011’de 14 Şubemizin faaliyet sahasına giren 15 ildeki 47 il-ilçe belediye sınırları içindeki asansörlerin kontrollerinin yapılmış olması söz konusu sınırlılığı açıkça göstermektedir.

Odamız ile çeşitli belediyeler arasında farklı dönemlerde asansörlerin periyodik kontrolleri için imzalanan işbirliği protokolleri çerçevesinde on binlerce asansör kontrolden geçirilmiştir. Odamız tarafından 2004 yılından bu yana yapılan kontrollere ilişkin genel bilgiler ile 2010-2011 yıllarında yapılan kontrollere ilişkin veriler şöyledir:

Tablo 2. Periyodik Kontrolü Yapılan Asansör Sayısı ve Etiketlemeler

	BELEDİYE ADI	2010 YILI KONTROLLERİ				2011 YILI KONTROLLERİ			
		KONTROL EDİLEN ASANSÖR SAYISI	KIRMIZI ETİKET SAYISI	MAVİ ETİKET SAYISI	YEŞİL ETİKET SAYISI	KONTROL EDİLEN ASANSÖR SAYISI	KIRMIZI ETİKET SAYISI	MAVİ ETİKET SAYISI	YEŞİL ETİKET SAYISI
ADA-NA	ÇUKUROVA	182	150	10	22	115	86	0	29
	YÜREĞİR	0	0	0	0	19	19	0	0
ANKARA	ÇANKAYA	4137	1078	1347	1712	3572	693	737	2142
	Y. MAHALLE	574	350	149	75	1076	532	205	339
	POLATLI	7	6	1	0	54	54	0	0
	AKYURT	7	3	4	0	4	0	0	4
	ÇUBUK	0	0	0	0	14	8	1	5
ANTALYA	MURATPAŞA	121	51	38	32	181	61	31	89
BURSA	NİLÜFER	55	46	6	3	40	14	13	13
	OSMANGAZİ	5	5	0	0	0	0	0	0
	YILDIRIM	2	2	0	0	0	0	0	0
	GEMLİK	3	1	2	0	0	0	0	0
EDİRNE	EDİRNE	95	0	0	95	122	0	0	122
	KEŞAN	35	0	0	35	39	0	0	39
	LÜLEBURGAZ	87	0	0	87	117	0	0	117
ESKİŞEHİR	KÜTAHYA	31	15	4	12	112	96	11	5

Asansörlerde Durum Raporu – Uygulamalar ve Yapılması Gerekenler

İZMİR	GAZİEMİR	521	499	17	5	97	94	3	0
	KARŞIYAKA	23	20	0	3	2850	2813	32	5
	BALÇOVA	0	0	0	0	395	383	11	1
	BAYRAKLI	0	0	0	0	1260	1252	7	1
	KARABAĞLAR	0	0	0	0	455	442	11	2
KAYSERİ	KIRŞEHİR	54	0	0	0	162	0	0	0
KOCAELİ	BOLU I. KONTROL	324	324	0	0	5	5	0	0
	BOLU II. KONTROL	57	0	5	52	71	0	2	69
MERSİN	AKDENİZ	58	14	2	42	25	1	4	21
	MEZİTLİ	1003	684	36	283	717	328	25	364
	YENİŞEHİR	1423	934	22	467	50	18	4	28
	TOROSLAR	12	6	0	6	106	82	6	18
	PROTOKOL DIŞI	107	43	3	61	7	7	0	0
SAMSUN	İLKADIM	9	1	5	3	21	0	7	14
	ATAKUM	5	0	4	1	23	0	15	8
	19.MAY	1	0	0	1	0	0	0	0
	TEKKEKÖY	1	0	1	0	0	0	0	0

Asansörlerde Durum Raporu – Uygulamalar ve Yapılması Gerekenler

TRABZON	TRABZON	0	0	0	0	52	43	0	9
	YAKUTIYE (ERZURUM)	162	80	40	42	96	35	12	49
	PALANDÖKEN (ERZURUM)	83	32	10	41	140	25	14	101
	RİZE	0	0	0	0	1	0	0	1
	FINDIKLI (RİZE)	5	1	0	4	9	0	0	9
	ÇAYELİ (RİZE)	9	0	0	9	14	0	0	14
	KALKANDERE (RİZE)	2	0	0	2	1	1	0	0
ZONGULDAK	ZONGULDAK	50	0	0	50	53	0	0	53
	KOZLU	17	0	0	17	11	0	0	11
	ULUS	0	0	0	0	12	0	0	12
	KASTAMONU	40	6	0	34	50	3	3	44
	ABANA	3	0	0	3	7	0	0	7
	ARAÇ	8	0	0	8	6	0	0	6
	BOZKURT BELEDİYESİ	8	0	0	8	18	0	0	18
	ÇATALZEYİN	0	0	0	0	6	0	0	6
	İNEBOLU	1	0	0	1	4	0	0	4
	TAŞKÖPRÜ	1	0	0	1	1	0	0	1
	KDZ. EREĞLİ	37	0	2	35	45	1	0	44
	GÜLÜÇ	0	0	0	0	1	0	0	1
		9360	4348	1706	3252	12236	7096	1154	3825

Yukarıdaki tablo, Odamız ile protokolü bulunan 15 ildeki 47 belediye sınırları içindeki 2010-2011 yılları denetim verilerini kapsamaktadır. Bu arada Odamızca yapılan denetimlerin son sekiz yılda 8 il ve 17 belediyeden 2011 yılında 15 il ve 47 belediye sınırlarına yükselmiş olmasına karşın tablonun ortaya koyduğu sayısal gerçeklerin ürkütücü olduğunu belirtmeliyiz.

2010–2011 verilerini yorumladığımızda olumsuz durum netlikle görülmektedir. Şöyle ki, iki yılın ortalaması itibarıyla Türkiye’deki yaklaşık 235 bin asansörün 21 bin 601’i, oran olarak da % 9,19’u kontrol edilmiştir. Bunların % 13,1’inin eksikleri giderildikten sonra kullanılabilir duruma geleceği; % 52,9’unun kesinlikle kullanılamaz durumda olduğu, kısaca % 66’sının sorunlu, yalnızca % 33’ünün kullanılmasında sakınca olmadığı görülmektedir.

Denetimlere ilişkin mevcut tablonun sayısal büyüklükleri Ankara, İzmir ve Mersin’in en büyük belediye sınırları içindeki büyük ilçe verilerinden oluşmaktadır. Bu yönüyle mevcut tablonun asansörlerdeki denetimsizliğe ilişkin Türkiye ortalamasına ilişkin tahmini/takribi oranlara ilişkin olarak bir veri sunduğu söylenebilir.

Öte yandan bu tablo kontrol edilen asansörlere ilişkindir ve eksikler zamanla kontrollerle giderilebilecektir. Ancak kullanımda olan yaklaşık 235 bin asansörden 228 bin 399’u, oran olarak da % 90,8’i Odamızın yürüttüğü gibi bir kamu denetiminden tamamen yoksun bulunmaktadır.

Tablo 3. 2004–2011 Yıllarında Kullanımda Olan ve Odamızın Denetiminden Geçen Asansörlere İlişkin Veriler*

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Toplam
Kontrol Edilen Asansör (Yüzdeler Türkiye'deki toplam asansör sayısına göre verilmiştir.)	8.245 (% 6,5)	19.283 (% 14,2)	13.079 (% 8,1)	14.192 (% 8,8)	10.667 (% 6,2)	9.763 (% 5,5)	9.365 (%4,2)	12.236 (%4,8)	96.830
Mavi Etiketli-Eksiklikler Giderildikten Sonra Kullanılabilir Asansör (Yüzdeler "Kontrol Edilen Asansör" sayısına göre verilmiştir.)	1.502 (% 18,2)	2.752 (% 14,2)	1.849 (%14,1)	1.958 (%13,7)	1.296 (%12,1)	2.975 (%30,4)	1.708 (%18,2)	1.154 (%9,4)	15.194
Kırmızı Etiketli-Kesinlikle Kullanılmaz Asansör (Yüzdeler "Kontrol Edilen Asansör" sayısına göre verilmiştir.)	3.696 (% 44,8)	12.217 (% 63,3)	6.900 (%52,7)	7.263 (%54,5)	4.856 (%45,5)	4.645 (47,5)	4.351 (%46,4)	7.096 (%57,9)	51.024
Yeşil Etiketli-Kullanılmasında Sakınca Olmayan Asansör (Yüzdeler "Kontrol Edilen Asansör" sayısına göre verilmiştir.)	3.047 (% 36,9)	4.259 (% 22)	4.331 (%33,1)	4 091 (%28,8)	4.470 (%41,9)	2.136 (%21,8)	3.252 (%34,7)	3.825 (%31,2)	29.411

* Türkiye'de yılda yaklaşık 25.000–35.000 asansör, 1400 de yürüyen merdiven üretiminin yapıldığı ve üretimin her yıl artması nedeniyle, her yıl için farklı rakamlar esas alınmıştır. 2004 oranları 125 bin, 2005 oranları 135 bin, 2006 oranları 150 bin, 2007 oranları 160 bin, 2008 yılı için 175 bin, 2009 yılı için de 195 bin, 2010 yılında 220 bin, 2011 yılında 250 bin asansör gibi yaklaşık rakamlar üzerinden hesaplama yapılmıştır.

2004 yılında Türkiye’deki asansörlerin % 6,5’i, 2005’te 14,2’si, 2006’da % 5’i, 2007 yılında % 8,3’ü, 2008 yılında % 6,2’si, 2009’da % 5,5’i, 2010’da 4,5’i, 2011’de 4,8’i. kontrol edilmiştir.

Genel olarak bu tablo halkımızın can güvenliğinin nasıl büyük bir tehlike içinde olduğunun açık kanıtıdır. Bu asansörlerin yalnızca bilinmeyen küçük bir yüzdesi yetkisiz, yetersiz ve denetimsiz firmalarca “kontrol” edilmektedir.

Oysa Odamız ve EMO, belediyelerle ortak protokol imzalamakta ve üçlü bir Asansör Koordinatörlüğü oluşturularak denetimler bilimsel mesleki esaslara ve standartlara göre yürütülmektedir.

Uzman üyelerimiz asansörlerin yıllık kontrollerini yaparken, bir asansörün 132 ayrı noktadaki durumunu belirleyen bir rapor düzenlemektedirler. 3 nüsha düzenlenen bu raporlardan biri bina yöneticisine, biri ilgili belediyeye verilmekte ve bir nüsha da Oda arşivimizde dosyalanmaktadır.

Eksikleri tespit edilen ya da kullanılması sakıncalı görülen asansörler, eksikleri giderildikten sonra ikinci bazen üçüncü kez kontrol edilmekte ve raporlanmaktadır. Yıllık kontroller, can ve mal güvenliğini sağladığı gibi, işini doğru yapmayan, uygunluk belgesi olmayan, gerekli koşulları yerine getirmeyen bakımcı firmaların tespit edilmesinde de etkili olmaktadır.

7. SONUÇ

Odamız ve EMO’nun kamu adına yürüttüğü kontrollerin kamu kurumları ve belediyelerce yeterince desteklenmediğini, toplumun can ve mal güvenliğinin tehlikeye atıldığını ve Odamızın tedrici de olsa sağlanan iyileştirmeleri geliştirmekte ve nihai çözüm için çaba sarf etmekte kararlı olduğunu burada belirtmek istiyoruz.

Bu noktada daha önce değinilen ve aşağıda nihai çözüm için sıralanan önlemler arasında yer alan, “Asansör Tesis, İşletme ve Bakım Yönetmeliği”nin bir an önce yürürlüğe girmesi önem taşımaktadır. Ancak bu Yönetmelik yayımlanmaya kadar, binalarındaki asansörleri bakımcı firmalara baktıran bina yöneticilerinin, asansör bakımcı firmasında, 14.06.2003 tarih ve 25138 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, en son 15.09.2007 tarih ve 26644 sayılı Resmi Gazete’de revize edilen “Sanayi Mallarının Satış Sonrası Hizmetleri Hakkında Yönetme-

lik” hükümleri uyarınca, Bilim, Sanayi Teknoloji İl Müdürlüğü’nden alınmış “Satış Sonrası Hizmetleri Yeterlilik Belgesi” bulunmasına dikkat etmelidirler. Yine bu firmaların bünyesinde MMO’ya kayıtlı bir makina mühendisi ile EMO’ya kayıtlı bir elektrik mühendisi çalıştırması zorunludur. Ayrıca firma güncel bir ‘kalite yönetim sistemi belgesi’ne sahip olmalıdır. Bina yöneticileri, seçecekleri bakımcı firmalarla ilgili tereddüt yaşadıklarında, söz konusu firmaların Odalarımızda tescilli olup olmadığını, Odalarımıza sorarak öğrenme olanağına da sahiptirler.

Odalarımız, asansör konusunda uzman meslek kuruluşları olarak bu alanın mesleki denetiminin etkin şekilde yerine getirilebilmesi için Bakanlığa görüş ve önerilerini sunmuştur.

Bilindiği üzere asansörler mekanik ve elektrik aksamından oluşmakta, asansör projeleri ve uygulamaları makina ve elektrik mühendisleri tarafından yapılmaktadır. Ayrıca asansörler İmar Kanunu ve bağlı İmar Yönetmelikleri kapsamında kurularak işletilmektedir. Bu gerçeklikten hareketle, yayımlanmasını istediğimiz “Asansör İşletme ve Bakım Yönetmeliği”nde, asansörlerin projelendirilmesinden kurulumuna kadar aktif rol alan makina ve elektrik mühendislerinin bu alanda yeterliliklerinin belgelendirilmesi ve Odamızın faaliyet konularından olan Asansör Avan ve Uygulama Projeleri’nin mesleki denetimleri de son derece önem taşımaktadır.

Odalarımız üyelerimizin eğitilmesi ve mesleki yeterliliklerinin belgelendirilmesi yanı sıra asansör projelerinin teknik esas ve usullere uygunluğunun denetiminde etkin görev alacak bilgi ve deneyime sahip, ülkemizdeki en yaygın örgütlü kuruluşlardır. Yurt ölçeğinde yüzlerce şubesi, temsilcilikleri bulunan ve binlerce uzman üyeyi aynı anda görevlendirme olanağına sahip meslek kuruluşları olarak Odalarımız meslek alanımızın kamu ve toplum yararına etkin denetimini yapmak üzere görev almaya hazırdır. Teknik Mevzuat uyum çalışmalarının yürütüldüğü Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde asansörlere ilişkin mesleki denetim, Odalarımızın benzeri mesleki kuruluşlarca yürütülmektedir.

Öte yandan bugün piyasadaki denetim boşluğundan yalnızca kullanıcılar değil asansör üreticilerinin de şikâyetçi olduğu gözetilmelidir. Bu gerçekler Odamızın düzenlediği İletim Teknolojileri Kongreleri ile Odamızın da desteklediği Asansör Sempozyumu’nun katılımcıları tarafından saptanmış ve bu sorunlar bu etkinliklerin sonuç bildirgelerine oy birliğiyle yansımıştır.

8. NİHAİ ÇÖZÜM İÇİN YAPILMASI GEREKEN ÇALIŞMALAR

Bu açıdan aşağıda sıralayacağımız öneriler doğrultusunda düzenlemeler yapılmasında büyük yarar bulunmaktadır.

1. ASTEK tarafından yapılan görevlendirme uyarınca MMO ve EMO'nun birlikte hazırladığı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın onayına sunduğu “Asansör Tesis, İşletme ve Bakım Yönetmeliği Taslağı” değerlendirilerek ivedilikle revize edilmelidir.
2. Makina Mühendisleri tarafından çizilen asansör projeleri, Makina Mühendisleri Odası'nın Mesleki Denetiminden geçmeden ilgili makamlarca kesinlikle işlem yapılmamalıdır.
3. Asansörlerin bakımının, meslek odalarınca mesleki yeterliliği belgelendirilmiş mühendis çalıştıran yetkin firmalarca yapılması sağlanmalıdır.
4. 31 Ocak 2007 tarihli Yönetmeliğin önemli bir eksikliği olarak görülen; asansör sektöründe ürün ve hizmet üreten firmalarda en az bir makina mühendisi ve bir elektrik mühendisinin çalışmasının zorunlu hale getirilmesi, TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odalarınca, mesleki yeterliliğinin belgelendirilmesi ve ilgili oda tarafından sicil kayıtlarının tutulması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
5. Mesleki denetimin olmazsa olmaz koşulunun “uzmanlık ve belgelendirme” olduğu bilinmelidir. Bu anlamda meslek odalarının kuruluş yasalarının verdiği görev çerçevesinde, kamu yararına ve kamu adına sürdürdüğü üretim ve hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi amacıyla, mesleki denetim hizmetlerinin önündeki yerel ve merkezi siyasi iktidarlarca konulan tüm engeller ve sınırlamalar kaldırılmalıdır.
6. Makina Mühendisleri Odası'nın “Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliği” kapsamında gerçekleştirdiği Meslek İçi Eğitim Merkezi-MİEM çalışmalarına üniversitelerin ve kaldırma iletme makinaları sektörünün desteği artırılmalıdır.
7. İletim makinaları endüstrisinin yaygınlığı ve önemine karşın, üniversitelerimizde ve ara eleman yetiştiren okullarımızın eğitim programlarında, bu disipline yeterince yer verilmemekte, bazılarında seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Üniversitelerimizin ilgili bölümlerinde ve meslek liselelerinde, iletim makinalarına yönelik derslere daha fazla yer verilmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

8. Günümüzde her alanda olduğu gibi asansör teknolojileri alanında da çok hızlı bir gelişme ve değişim yaşanmaktadır. Bu gelişmelere uyum sağlamak, ürün ve hizmet kalitesini artırmak, rekabet edebilme gücünü sürekli olarak sağlayabilmek için sektörde bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına sahip nitelikli insan gücüne gereksinim vardır. Nitelikli insan gücü sağlamak konusunda üniversiteler, ara teknik eleman yetiştiren okullara ve meslek odalarına önemli görevler düşmektedir. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde Asansör Teknolojisi seçmeli ders olarak yer almalı, meslek liselerinde ve meslek yüksek okullarında bu alandaki ders sayıları artırılmalıdır.
9. Ülkemiz asansör ürün ve malzemeleri açısından bir ithalat cenneti haline gelmiştir. Planlı sanayi politikalarının olmaması, ekonomik krizler, tutarsız ihracat ve ithalat politikaları, yatırım malları ithalatında korumacılık faktörüne öncelik verilmemesi ve yatırımlarda sektöre öncelik tanınmaması bu durumun başlıca nedenleridir. Yerli üretimin ulusal ve uluslararası rekabet ortamında etkinliğinin artırılması için AR-GE ve yüksek üretim teknolojilerine yönelik yatırımlara destek verilmesi devlet politikası haline getirilmelidir.
10. Bu noktada öncelikle yerli sanayinin AR-GE ve inovasyon alt yapısını geliştirmeye yönelik yatırımların artırılması gerekmektedir. GSYİH'den AR-GE'ye ayrılan % 0,8'lere varan payın (KOBİ'lerde ise bu oran % 0,3 civarındadır), TMMOB tarafından yıllardır dile getirildiği gibi ivedilikle en az % 2 seviyesine çıkarılması gerekmektedir.
11. Ülkemizde iletim makinaları üretimi yapan firmalar, araştırma geliştirmeye pay ayıramamaktadır. Bu nedenle sektördeki KOBİ'ler, teknolojik düzeylerinin yükseltilmesi için özel olarak desteklenmelidir.
12. Sektörde finansman, sermaye yetersizliği, düşük verimlilik, kalifiye işgücü, teknolojik ve endüstriyel birikim ve paylaşım sorunlarına ilişkin kalıcı, köklü çözüm mekanizmalarının işlerliğinin artırılması gereksinimi vardır. Sektörde sahip olunan bilgi ve deney birikiminin uygulamaya ve katma değere dönüştürülmesi için sistem tasarımında ulaşılan seviyenin geliştirilerek yaygın kullanımının sağlanması, yerli malzeme üretim ve kullanımının teşvik edilmesi gerekmektedir.
13. Odamızın düzenlediği etkinliklerde, AB Teknik Mevzuatının uyumlaştırılması, standartlara uygun üretim ve haksız rekabet koşullarının giderilmesi konularının sektörün ilk gündem maddelerini oluşturmasına karşın mevcut sorunların çözümüne ilişkin etkin koordinasyon zeminlerinin is-

tenilen oranda yaratılmadığı ve/veya değerlendirilemediği saptanmıştır. Bu nedenle öncelikle Bakanlık, Üniversite, TMMOB'ye bağlı Meslek Odaları ve Sektör Derneklerinin sürekli işbirliği ortamının geliştirilmesi gerekmektedir.

14. AB Teknik Mevzuatı uyum süreci içerisinde, ulusal mevzuatın uyumlaştırılması çalışmasının ülkemiz sanayisinin koşulları da dikkate alınarak, ivedi olarak tamamlanması gerekmektedir.
15. Asansör Yönetmeliği uyarınca Makina Mühendisleri Odası ve Elektrik Mühendisleri Odası bazı belediyelerle ortak protokoller yapmıştır. Yapılan yıllık periyodik denetimler sonucunda, mevcut asansörlerde imalat ve montajdan, yetersiz bakım ve işletmeden kaynaklanan olumsuzlukların oranının oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir. Asansörlerin bakımının yetkin firmalarca yapılmasının sağlanması yanı sıra, ilgili kamu kuruluşları ve yerel yönetimler, asansör periyodik kontrollerinin düzenli olarak yaptırılmasına ilişkin daha duyarlı olmalı, Meslek Odaları ile denetim süreçlerinde işbirliğini arttırmalıdır.
16. Asansörlerin bilimsel teknik esaslara ve sağlık kurallarına uygun olarak yapılması ve denetlenmesi amacıyla yerel ve merkezi yönetimler ile meslek odalarının koordinasyon içinde çalışabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
17. Asansör Yönetmeliğinde, halen kullanılmakta olan asansörlere ilişkin bir yaptırım bulunmamaktadır. Yeni yapılan asansörlerde uygulanmakta olan güvenlik kriterlerinin, kullanımda olan asansörlere de uygulanması yönünde düzenleme yapılmalıdır.
18. Bina sorumluları/yöneticileri, belediyeler ve valiliklerin duyarlı kılınması ve yasal mevzuat doğrultusunda davranmaları sağlanmalı, bir üst maddede belirtilen işbirliği ve eşgüdüm, belediyeler ve valilikleri de içererek topluma doğru yayılmalıdır.
19. Asansörlerin ilk denetimleri belediyelerce veya valiliklerce yapılarak ruhsat verilmekte, Odalarımız ise ancak yapılan protokoller çerçevesinde ruhsatlandırma süreçlerinde devreye girebilmektedir. Oysa ülkemizde çok sayıda iskansız bina bulunmakta ve bu binaların asansör denetimleri yasal boşluklar nedeniyle yapılamamaktadır. Bu durum, birçok binadaki asansörlerin topraklamasız, emniyetsiz ve fren tertibatı bulunmaksızın çalışması anlamına da gelmektedir. Bu binalara ve denetimsiz asansörlerine

yönelik de çalışmalar yapılması gerekmektedir. (Bu tür çok sayıda önemli kamu kurumu binası da bulunmaktadır.)

Ülkemizde bina asansörlerinin avan projelerine uygun olarak yapılmasını denetleme ve yapı kullanım izinlerini verme yetkisi, yürürlükteki yasalarla yapı denetim kuruluşlarına, yerel yönetimlere ve mücavir alan sınırları dışında valiliklere verilmiştir. Ancak bu süreçlerde meslek odalarının dışlanması nedeniyle, bütünlüklü bir denetim yapılamamaktadır. Bunun bedelini asansör kazaları ile ödemekteyiz. Bu nedenle İmar Yasası ve Yapı Denetim Yasası yeniden düzenlenmelidir.

20. Ülkemizde İmar Kanunu ve Tip İmar Yönetmeliğinin yanı sıra 15 Büyükşehir Belediyesinin 12 tanesinde de kendi Büyükşehir İmar Yönetmelikleri bulunmaktadır. Tip İmar Yönetmeliği ve Büyükşehir İmar Yönetmeliklerinin asansör de dahil olmak üzere birçok teknik konuda farklı düzenlemeleri içerdiği tespiti yapılarak, hazırlıkları süren İmar Kanunu çalışmaları ve bağlı yönetmeliklerinde özellikle teknik konulardaki farklılıkların giderilmesi ve bu konuların ortaklaştırılması gerektiği vurgulanmıştır.
21. Engelli standartlarına uyum, bir ülkenin aynı zamanda çağdaşlığının ve insana verdiği değer bir göstergesidir. Yapılarda, sokaklarda, işyerlerinde engelliler, yaşlılar ve hamileler başta olmak üzere rahatça hareket edebildiği bir ülkede aynı zamanda tüm kesimler yüksek bir yaşam kalitesine sahip olabilirler. Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için imar planlarının yapılmasında kentsel, sosyal teknik altyapı alanlarında ve asansörlerde engellilerin sosyal yaşama ve üretime katılmalarını sağlayacak düzenlemeler yapılmalı ve var olan standart ve düzenlemelerin uygulanmasında ilgili kurumlar, özellikle belediyeler sorumluluklarını yerine getirmelidir.
22. Sektörle ilgili sorunların çözümünde bilginin paylaşılmasına önem verilmesi, sanayi, üniversite, ilgili kamu kuruluşları (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TSE, Bayındırlık Bakanlığı) sektör dernekleri ve MMO işbirliği içinde çalışmalıdırlar.
23. Vinç imalatında kalitenin yükseltilmesi için ürünlerin TSE, EN, FEM, DIN, CMAA ve benzeri standartlara uygunluğu sağlanmalıdır.
24. Konveyör sistemlerinin tasarımlarında ergonomi ve iş güvenliği bakımından gerekli kriterlere uygunluk sağlanmalıdır.

9. EKLER:

95/216/EC DİREKTİFİNDE YER ALAN 10 GÜVENLİK KURALI

Kabinlere, kabin kapıları ve kabinin içine kat seviye göstergesi takılmalıdır.

Kabin askı halatları kontrol edilmeli ve gerekli ise değiştirilmelidir.

Kabinin katta yüksek bir hassasiyetle durması ve kademeli bir yavaşlama elde etmek için kontrol sistemleri değiştirilmelidir.

Kabindeki ve kattaki kumanda butonları engellilerce anlaşılabilir ve kullanılabilir hale getirilmelidir.

Otomatik kapılara insan, hayvan veya yük algılayıcı detektörler takılmalıdır.

0.6 m/sn'den hızlı hareket eden asansörler için, bu asansörlerin frenlemesi sırasında yumuşak bir şekilde durmasını sağlayacak bir güvenlik tertibatı takılmalıdır.

Alarm sistemleri, hızlı arıza hizmeti veren ile sürekli bir bağlantı kuracak şekilde değiştirilmelidir.

Fren sistemlerinde, varsa asbest malzemeler çıkartılmalıdır.

Kabinlere, yukarı doğru kontrolsüz hareketleri önleyen bir güvenlik aksamı takılmalıdır.

Kabinler, şebeke enerjisinin kesilmesi durumunda çalışacak acil aydınlatma sistemine sahip olmalıdır.

ASANSÖR KULLANIMINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Asansörün Çağırılması

- Hangi kat ve doğrultuya gitmek istendiğinden emin olunmalı, yalnızca gidilecek yöne (aşağı/yukarı) ait çağırma butonuna basılmalıdır.
- Kabinden çıkmak isteyenlerin geçiş yolu üzerinde durulmamalı, geçişe engel olmayacak bir yerde beklenmelidir.
- Asansör beklenen kata geldiğinde, dolu olması halinde kabine girmeye çalışılmamalı, asansörün bulunulan kata tekrar gelmesi beklenmelidir.
- Otomatik kapılı asansörlerde, kapısı kapanmakta olan asansörün kapısını açmaya çalışılmamalı, asansörün bulunulan kata tekrar gelmesini beklenmelidir.

Asansöre Giriş–Çıkış

- Asansöre girerken kabinin o katta olup olmadığına dikkat edilmelidir.
- Asansör ve kat seviyesi olası farklılıklarına karşı dikkatli olunmalıdır.
- Çocuklar ve evcil hayvanlar kontrol altında tutulmalı, 12 yaşından küçükler asansöre yalnız binmemelidir.
- Asansör kullanıcısı kat kapısını içeriden veya dışardan mutad şeklin dışında açmaya çalışmamalı, asansörün tam olarak durması beklenmelidir.
- Otomatik kapılı asansörlerde, kapının açılması bir açma butonu aracılığıyla oluyorsa, kapı butona basarak açılmalı. Kabin katta durmadan kapıyı açmaya çalışılmamalıdır.
- Kabine girerken ve kabinden çıkarken oyalayıcı hareketlerden kaçınılmalıdır.

Sevir Halinde

- Kapıdan uzak durulmalı ve kapıda sıkışma olasılığı bulunan giysi ve eşyalara dikkat edilmelidir.
- Kabinde tutamak varsa ona tutunulmalıdır.

- Kat göstergelerine (kat kapı numaralarına) dikkat edilmeli, izlenmelidir.
- Asansörün durmasına karşın, otomatik kabin kapılı asansörlerde kapı açma butonu ile de açılmıyorsa imdat butonu ile dışarıdaki kişilerle irtibata geçilmeli, kişisel çabalarla kabinden çıkmaya çalışılmamalıdır.

Güvenlik Kuralları

- Asansör kullanıcısı, asansör iki kat arasında kaldığında kapı camını kırarak çıkmaya çalışmamalıdır. Asansör kullanıcısı kabin üstündeki çıkış kapağından (varsa) kendi başına çıkmaya çalışmamalıdır. Bu kapak sadece dışarıdan kurtarma çalışmalarında kullanılır.
- Asansörde kalan kişilerin kurtarılmasında kapı kilit anahtarının kullanılması tehlikelidir. Kurtarma işlemi makine–motor grubu üzerindeki el freni yardımıyla yetkili kişilerce yapılmalıdır. Ayrıca asansör firması veya bakımcı firmanın yazılı talimatına aynen uyulmalıdır.
- Kuyu boşluğuna kâğıt ve benzeri yanıcı maddelerin atılması önlenmeli, buradan başlayacak bir yangının kısa sürede kabini etkileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Kabin girişine konulan fotosel ya da eşik kontağı gibi güvenlik tertibatları (kabin ile duvar arasında sıkışmayı önlemek için) mutlaka çalışır durumda tutulmalı, özellikle çocukların bunlarla oynamaları, bozmaları önlenmelidir.
- Kat kapısı camları mutlaka telli cam olmalı, düz veya buzlu cam kesinlikle takılmamalıdır. Kat kapı camları telli dahi olsa el ve parmak girecek kadar açıklık olduğunda cam değiştirilinceye kadar güvenlik nedeniyle asansör işletmeye kapatılmalıdır.
- Kabin içinde bulunan “İmdat” butonu özellikle elektrik kesilmeleri ve arıza durumunda kullanılması gerektiğinden acil aydınlatma kaynağından beslenmesi sağlanmalıdır.
- Asansör kabininin katta olduğunu anlamak için kabin içinde mutlaka sürekli aydınlatma sağlanmalıdır.
- Merdiven temizliği yapılırken kuyu dibine su girmesi önlenmelidir.

- Kabin kapısız asansörlerde tehlike anında önce “Dur”, sonra “İmdat” butonlarına basılmalı, her iki butonun gereksiz kullanımları önlenmelidir.
- Deprem veya yangın anında kaçış için asansör yerine merdivenler kullanılmalıdır.
- Kabin içine konan yüklerin dengeli yüklenmesine dikkat edilmeli, kabin hareket halinde iken bu yüklerin kaymaması için önlem alınmalıdır.
- Makina dairesi kapısı veya giriş kapağı güvenlik nedeniyle sürekli kapalı tutulmalı, ancak anahtarı bina yöneticisi ve görevlisi ile belirlenecek kişilerde bulunmalıdır.
- Makina dairesi depo olarak kullanılmamalıdır.
- Makina dairesinde bulunan havalandırma pencereleri ile varsa kapılar uygun bir havalandırma sağlanması için panjurlu hale getirilmelidir.
- Makina dairesindeki aydınlatma tesisatı çalışır durumda bulundurulmalıdır.
- Makina dairesinde kolayca görülebilecek bir yere “kurtarma talimatı” asılmalıdır.
- Anlaşmalı bakım yapan firma dışında başka bir firma ve kişiler asansöre müdahale ettirilmemelidir.

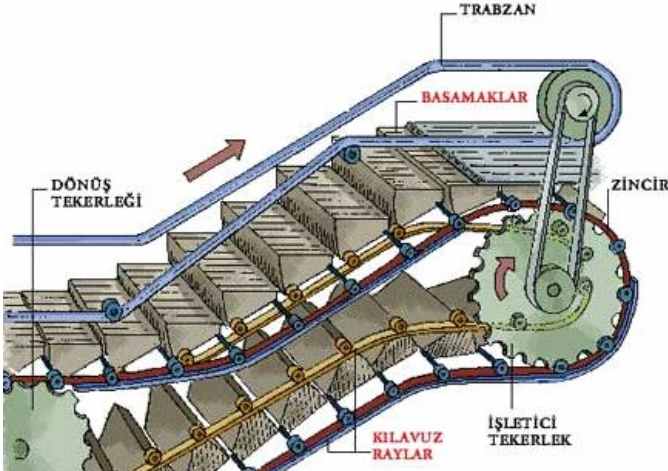
YÜRÜYEN MERDİVENLER/BANTLARIN KULLANIMINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Yürüyen Merdiven ve Bantlara Binerken

- Yürüyen merdivenlerin alt ve üst başlarında acil durdurma butonu olduğu bilinmelidir.
- Basamakların/bandın hareket yönüne dikkat edilmelidir.
- Yönlendirme levhalarına uyulmalı, ters yönde yürüyen merdiven ya da bantlara binmeye çalışılmamalıdır.
- Görme özürli olanlar ve çift odaklı gözlük kullananlar ayrıca dikkat göstermelidirler.
- Çocuklar, çanta ya da paketleri diğer el ile dikkatlice tutulmalıdır.
- Hareket etmekte olan basamağın tam ortasına basılmalı ve aynı anda yürüyen merdiven veya bandın el bandı tutulmalıdır.
- Ceket, palto, uzun aksesuar, gevşek ayakkabı bağı gibi giysi ve uzantıları basamak ve kenarlardan uzak tutulmalıdır.

Yürüyen Merdiven ve Bantların Üzerinde İken

- Seyir halinde iken yüzümüz hareket yönü doğrultusunda olmalı ve ileri doğru bakılmalıdır.

- El bandı dikkatlice tutulmalıdır.
- El çantası, paket, alışveriş torbası gibi eşyalar el bandının üzerine konulmamalıdır.

- Merdiven basamağı veya bandın üzerine oturulmamalıdır.
- Yürüyen merdivenlerde seyir halinde iken mağaza vitrini v.b. yerler seyredilmemelidir.
- Yürüyen merdiven kenarlarına eğilip yaslanılmamalıdır.
- El bandı hızı, yürüyen merdiven basamağı ya da yürüyen bant hızından fazla ya da az ise; elimiz ileride ya da geride kalıyorsa el konumu değiştirilmeli ve bu durum işletmeye haber verilmelidir.

Yürüyen Merdiven ve Banttın İnerken

- Binme ve inme sırasında gecikilmemeli, oyalanılmamalı ve inmek için hemen adım atılmalıdır.
- Merdiven ya da bandın çıkışı kapatılmamalı, burada beklenmemeli, sohbet edilmemelidir.
- Yürüyen merdivenler yalnızca insan taşımak için tasarlanmıştır. Bebek arabası, alışveriş arabası, eşya bu amaçla tasarlanmış asansörler ya da yürüyen bantlarla taşınmalıdır. Bu gibi portatif taşıyıcılarla yürüyen merdivene binmek kullanıcıyı el bandını tutmaktan alıkoyar ve denge kaybedip düşmeye yol açabilir. Ayrıca bu araçlar giriş ve çıkışta görüşü daraltıp kullanıcıların güvenli kullanımına engel olur.
- Yürüyen merdivenler güvenli ve konforlu çalışma hızında hareket edecek şekilde tasarlanmıştır. Binip inerken acele etmeden ama dikkatlice davranılmalı, binilecek basamağın ortasına basılmalıdır. Merdivenlerin pek çoğunda basamak altı aydınlatması ya da belirgin sarı renkli çizgiler kullanıcıyı yönlendirmek ve uyarmak için yapılmaktadır. Eğer basamağın ortasına basılamadıysa, panik yapmadan ayakların konumu değiştirilmelidir.
- Seyir sırasında yüzümüzü hareket doğrultusunda ve ileri doğru tutmak dengemizi korumaya, çıkış noktasını görmeye ve güvenle merdivenden inmeye yardımcı olacaktır.
- Yürüyen merdivende iken çocuklara dikkat edilmeli, binip inerken kenarlardan uzak durmalarına yardımcı olunmalı, basamaklara oturmalarına ve oyun oynamalarına izin verilmemelidir. Bir elimizle çocuğun elinden diğer elimizle el bandı tutulmalıdır.
- Düşme, yürüyen merdivenlerde en çok karşılaşılan kaza tipidir. En iyi yöntem el bandını tutarak çıkışa ulaşmaktır.
- Yürüyen bantlarda, hareket etmeyi bekleyen kullanıcılar bantların sağ tarafında, yürüyerek seyir halinde olanlar sol tarafı kullanmalıdırlar. Bantlar bu mantıkla tasarlanmışlardır.